

სავალუტო რისკების ანალიზის თეორიული ასპექტები

მერაბ ჯიქია

თსუ ასოცირებული პროფესორი

ნანა სრესელი

თსუ ასოცირებული პროფესორი

რეზიუმე

სავალუტო რისკები წარმოექმნებათ საწარმოებს, რომლებიც ახორციელებენ საგარეო-ეკონომიკურ საქმიანობას უცხოური ქვეგანაყოფის მეშვეობით, ან თვითონ ახორციელებენ ოპერაციებს უცხოურ ვალუტაში. უცხოური ვალუტის გაცვლითი კურსი ყალიბდება სავალუტო ბაზარზე, სადაც წარმოიქმნება მასზე მოთხოვნა და მიწოდება. უცხოური ვალუტის ცალკეულ სახეებს აქვთ სხვა ქვეყნების ვალუტებზე შეუფერხებელი გაცვლის ანუ კონვერტირების უნარი. უცხოური ვალუტის გაცვლითი კურსის კოტირება ხდება შესყიდვის და გაყიდვის კურსებით. შესაბამისად, გაცვლითი კურსი უცხოური ვალუტის საბაზრო ფასია, რომელიც რიგი ფაქტორების გავლენის გამო ხშირ ცვლილებას განიცდის. ამასთან, უცხოური ვალუტის შესყიდვის კურსი დაბალია გაყიდვის კურსზე, რაც ვალუტის კონვერტაციის ოპერაციებიდან ფინანსურ შედეგებს წარმოქმნის. შესაბამისად, უცხოური ვალუტის გამოყენებასთან დაკავშირებულია მნიშვნელოვანი რისკები. რისკის თვისებებია - გაურკვევლობა (ალბათური ხასიათი) და ზარალი, რომელიც ვითარდება საფრთხის განხორციელების შემთხვევაში. შესაბამისად, რისკების იდენტიფიცირება და მართვა საწარმოს ნორმალური ფუნქციონირების მნიშვნელოვანი ბერკეტია. საწარმოსათვის თუ სავალუტო რისკები მნიშვნელოვანია, მან უნდა შეიმუშაოს და განახორციელოს ღონისძიებების კომპლექსი, გამჟღავნებული რისკების თავიდან აცილების ან მათი გავლების შენელების მიზნით.

საკვანძო სიტყვები: უცხოური ვალუტა, სავალუტო რისკი, საოპერაციო რისკი, ეკონომიკური რისკი, თავისუფლად რხევა-

დი სავალუტო კურსი, ფიქსირებული სავალუტო კურსი, რისკების ჰეჯირება.

შესავალი

რისკების ანალიზი უზრუნველყოფს იმ საფრთხეების დადგენასა და რაოდენობრივ შეფასებას, რომელიც შეიძლება საქმიანობის ცლკეული სახეების ან პროექტების განხორციელებას ახლდეს. რისკების ანალიზი არის საფრთხეების იდენტიფიკაციის, საფრთხეების მოხდენის სიხშირის და შედეგების ანალიზი. რისკების ანალიზის შედეგებს არსებითი მნიშვნელობა აქვს და უზრუნველყოფს რაციონალური და დასაბუთებული გადაწყვეტილებების მიღებას წარმოების უსაფრთხოების პრობლემების გადასაჭრელად. ოპერაციების უცხოური ვალუტით განხორციელების პირობებში, კომპანიები სავალუტო რისკების მატარებლები ხდებიან, რადგან. სავალუტო ბაზარზე ფასების არასასურველი მოძრაობა და უცხოური ვალუტის კურსის ცვლილება შესაბამის ფინანსურ დანაკარგებს წარმოქმნის. სავალუტო ბაზარზე ვალუტის კურსის ფორმირებაზე გარკვეულ გავლენას ქვეყნის სოციალური და პოლიტიკური განვითარების ტენდენციებიც ახდენს. ვინაიდან რისკს აქვს ორი მნიშვნელოვანი თვისება - გაურკვეველობა (ალბათური ხასიათი) და ზარალი, რომელიც ვითარდება საფრთხის განხორციელების შემდეგ, მიზანშეწონილია, რომ კომპანიებმა ჩამოაყალიბონ რისკის მართვის სათანადო მექანიზმი, რომელიც არა მარტო განსაზღვრავს მოსალოდნელ დანაკარგებს და სარგებელს ამ კატეგორიის ოპერაციებიდან, არამედ უზრუნველყოფს რისკის გავლენის აღმოფხვრის ან შემცირების ღონისძიებების შესრულებას. ფინანსური ანგარიშგების განმარტებით შენიშვნებში კომპანიამ უნდა წარადგინოს ინფორმაცია წარმოქმნილი რისკების ბუნებისა და დონის შესახებ, რომელიც საანგარიშგებო თარიღისათვის გავლენას ახდენდა საწარმოზე. ინფორმაციის გამჟღავნება მომხმარებლებს საშუალებას აძლევს საერთო წარმოდგენა შეექმნათ ფულადი (მონეტარული) მუხლებიდან წარმოქმნილი რისკების ხასიათსა და დონეზე. წარმოქმნილი რის-

კების თითოეული კატეგორიისათვის სანარმომ განმარტებებში უნდა წარადგინოს ინფორმაცია სანარმოზე რისკის გავლენის, რისკების წარმოშობის მაჩვენებლებისა და წინა პერიოდის შემდეგ ამ მაჩვენებლებში მომხდარი ცვლილებები; ასევე ინფორმაცია რისკის მართვის მიზნების, პოლიტიკის, პროცედურების, რისკის შესაფასებლად გამოყენებული მეთოდებისა და წინა პერიოდის შემდეგ, მათში მომხდარი ცვლილებების შესახებ(1).

ძირითადი ტექსტი

კომპანიები, რომლებიც საგარეო ვაჭრობას ეწევიან, წარმოიქმნება სავალუტო რისკი. მსოფლიოს წამყვანი ვალუტის კურსები: აშშ დოლარი, იაპონური იენა, დიდი ბრიტანეთის გირვანქა სტერლინგი, ევროპული ევრო მუდმივად იცვლებიან ერთმანეთთან მიმართებაში. თუმცა, ვალუტათა მხოლოდ მცირე რაოდენობა იყენებს ამ სისტემას. არსებობს სავალუტო კურსის შემდეგი სისტემები:

- ფიქსირებული სავალუტო კურსები;
- თავისუფლად რხევადი სავალუტო კურსები;
- სავალუტო კურსები კონტროლირებადი რხევებით.

ფიქსირებული სავალუტო კურსები გულისხმობს კონკრეტული ვალუტის (ან ვალუტების ნაკრების) მიმართ მიზნობრივი პარიტეტის გამოქვეყნებას და მონეტარული პოლიტიკის და სავალუტო რეზერვების იმგვარად გამოყენების ვალდებულებას, რომ საკუთარი ვალუტის სპოტკურსი შენარჩუნებული იყოს ამ მიზნობრივი კურსის მიახლოვებულ სავაჭრო საზღვრებში. ფიქსირებული სავალუტო კურსი ერთ ვალუტასთან მიმართებაში ნიშნავს, რომ ქვეყანა თავის სავალუტო კურსს აფიქსირებს სხვა ქვეყნის ვალუტასთან მიმართებაში. ამგვარი მეთოდით 50-ზე მეტი ქვეყანა აფიქსირებს თავის სავალუტო კურსს, უმთავრესად ამერიკულ დოლართან მიმართებაში. ფიქსირებული კურსები მუდმივად ფიქსირებული არ არის და, პერიოდულად, ქვეყნის ეკონომიკური საფუძვლების ძლიერი ცვლილებების (მაგ., ინფლაციის მაჩვენებლების ცვლილება) დროს ხდება საკუთარი კაპიტალის გამყარება/ან გაუფასურება.

ვალუტების ნაკრებთან მიმართებაში ფიქსირებული სავალუტო კურსის გამოყენების მიზანია ვალუტის კურსის დაფიქსირება, უფრო მდგრად სავალუტო ბაზასთან მიმართებაში, ვიდრე ეს შესაძლებელი იქნებოდა, მხოლოდ ერთ ვალუტასთან მიმართებაში დაფიქსირების შემთხვევაში, ხშირად ეს ნაკრები ისეა შედგენილი, რომ აისახოს ქვეყნის უმთავრესი სავაჭრო კავშირები.

თავისუფლად რხევადი სავალუტო კურსები მხოლოდ და მხოლოდ სავალუტო ბაზარზე არსებული მოთხოვნა-მიწოდებით რეგულირდება. პრაქტიკაში ასეთ სავალუტო კურსები მოხსენიებულია, როგორც „თავისუფალი რხევა.“ მასზე გავლენის მოხდენის მიზნით, არ ხდება საბაზრო პროცესებში ჩარევა ოფიციალური სავალუტო რეზერვებით და ასევე სავალუტო კურსი არ არის გათვალისწინებული საპროცენტო განაკვეთების მიმართ გადაწყვეტილებების მიღებისას. ინგლისის ბანკის მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტი გადაწყვეტილების მიღებისას აშკარად ითვალისწინებს გირვანქა სტერლინგის საგარეო ღირებულებას. ამგვარად, მიუხედავად იმისა, რომ გირვანქა სტერლინგი უკვე აღარ არის ფიქსირებული სავალუტო კურსის სისტემაში, არც იმის მტკიცება იქნება სწორი რომ იგი სრულად ექვემდებარება თავისუფალ რხევას.

სავალუტო კურსები კონტროლირებადი რხევებით ყალიბდება როცა ცალკეული ქვეყნის ცენტრალური ბანკი სავალუტო ურთიერთდამოკიდებულებების შენარჩუნებას ცდილობს ღირებულებების წინასწარ დადგენილ (ჩვეულებრივ, ფართო საზოგადოებისათვის უცნობ) საზღვრებში და ხშირად ახორციელებს სავალუტო ბაზრებზე საკუთარი ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის ოპერაციებს, სავალუტო კურსის დადგენილ საზღვრებში შენარჩუნების მიზნით. პრაქტიკაში ასეთი რხევები მოიხსენიება როგორც „უსუფთაო რხევა“.

საწარმოები რეგულარულად ახორციელებენ საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობას და ვაჭრობენ უცხოური ვალუტით. არსებითია დადგინდეს რა გავლენის მოხდენა შეუძლია კომპანიის საქმიანობაზე სავალუტო კურსის ცვლილებებს. განიხილავენ

სავალუტო რისკის შემდეგ ტიპებს:

- **საოპერაციო რისკი**
- **ეკონომიკური რისკი**

საოპერაციო რისკი არის ოპერაციის ჩატარებისა და შესაბამისი ანგარიშსწორების თარიღებს შორის პერიოდში ვალუტის კურსის ცვლილების რისკი. საოპერაციო რისკი არის ვალუტის კონვერტაციიდან მიღებული ფინანსური შედეგი- მოგება ან ზარალი.

ევროპის ფირმამ მიყიდა ფირმას (აშშ) დანადგარი ღირებულები \$ 300 000. გაყიდვის თარიღი 1 იანვარი; ანგარიშსწორების თარიღი 31 მარტი.

პირველ იანვარს სავალუტო კურსია \$1.60/ EUR

თუმცა 31 მარტისათვის EUR შეიძლება:

(ა) გამყარდეს \$1.75/ EUR – მდე, ან

(ბ) გაუფასურდეს \$1.45/ EUR –მდე.

აეხსნათ რისკი, რომლის წინაშეც შეიძლება აღმოჩნდეს საწარმო.

31 მარტისთვის EUR-ს გამყარების შემთხვევაში, საწარმო მიიღებს მოგებას $16,01 \text{ EUR R } (300,000:1.6=187,500)-(300,000:1.75=171,4290)=16,071$

31 მარტისთვის EUR გაუფასურების შემთხვევაში საწარმო მიიღებს ზარალს $19,397 \text{ EUR ოდენობით: } (300,000:1.45=206,897)-(300,000:1.6=187,500)=19,397$

ფირმამ შეიძლება გადანაცვლოს რისკის მინიმუმამდე შემცირება ანუ ჰეჯირება თუ საქმე ეხება:

- მნიშვნელოვან მოცულობას;
- დროის მნიშვნელოვან პერიოდს;
- მოსაზრებას, რომ სავარაუდოდ, სავალუტო კურსი მნიშვნელოვნად შეიცვლება.

ეკონომიკური რისკი არის სავალუტო კურსების მოულოდნელი ცვლილებების გამო, საქმიანობის (ფულადი სახსრების სამომავლო ნაკადის მიმდინარე ღირებულება) ღირებულების ცვალებადობა. ეს არის საოპერაციო რისკის გრძელვადიანი ვერსია. იმ კომპანიისათვის, რომელიც ექსპორტს ეწევა, ამ რისკს შეიძლება ადგილი ჰქონდეს მაშინ, როდესაც:

- ადგილობრივი ვალუტა გამყარდება იმ ვალუტასთან მი-

მართებაში, რომელშიც ეს კომპანია ვაჭრობს,

- კონკურენტების ადგილობრივი ვალუტა გაუფასურდება იმ ვალუტასთან მიმართებაში, რომელშიც ეს კომპანია ვაჭრობს.

აშშ ექსპორტიორი კომპანია ერთ-ერთ პროდუქტს ყიდის ევროპაში თვითღირებულებას

დამატებული ფასნამატით. გასაყიდი ფასის საფუძველია აშშ-ის ფასი, \$16, რომელიც უზრუნველყოფს დანახარჯების დაფარვას და მოგების მარჟას. მიმდინარე სავალუტო კურსია €1.26/\$ ავსტრალია, თუ რა გავლენა ექნება ექსპორტიორის საქმიანობაზე დოლარის გამყარებას €1.31/\$-მდე.

ამერიკული ფირმა, რომელიც ევროპაში ყიდის საქონელს 16 აშშ დოლარად, მისი

*ღირებულება მიმდინარე სავალუტო კურსით ევროში შეადგენს 20.16 ევროს (16*1.26), ხოლო*

თუ დოლარის კურსი გამყარდება 1,31 -მდე, მაშინ, საქონლის ღირებულება ევროში იქნება

*20.96 ევრო (16*1.31). მაშასადამე, დოლარის გამყარება ექსპორტიორს ყოველ*

ერთეულ პროდუქტიაზე მოუტანს მოგებას 0.80 ევროს ოდენობით (20.96-20.16).

ეკონომიკური რისკის საფრთხის წინაშე კომპანია შეიძლება ორი- პირდაპირი ან არაპირდაპირი გზით აღმოჩნდეს:

პირდაპირი გზა გულისხმობს, რომ ადგილობრივი ვალუტის გამყარების შემთხვევაში, უცხოელ კონკურენტებს შეეძლება გაყიდვების გაზრდა ადგილობრივი ფირმის ხარჯზე, რადგან ადგილობრივი პროდუქცია უფრო ძვირადღირებული გახდება (ან ადგილობრივმა ფირმამ უნდა შეამციროს მოგების მარჟა) მომხმარებლებისათვის ადგილზეც და საზღვარგარეთაც.

არაპირდაპირი გზით ეკონომიკური რისკის საფრთხის წინაშე ფირმა აღმოჩნდება იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც ადგილობრივი ვალუტა ადგილობრივი ფირმის მომხმარებლების ვალუტის საპირისპიროდ არ მოძრაობს, ადგილობრივმა ფირმამ მაინც შეიძლება დაკარგოს კონკურენტული პოზიცია. მაგალითად, სამხრეთ აფრიკული ფირმა, რომელიც ვაჭრობს ჰო-

ნაკონგში და მისი მთავარი კონკურენცია ახალზელანდიური ფირმა. ახალზელანდიური დოლარის ჰონგკონგის დოლართან მიმართებაში გაუფასურების შემთხვევაში, სამხრეთ აფრიკული ფირმა დაკარგავს გარკვეულ კონკურენტულ პოზიციებს.

სავალუტო კურსი, როგორც უკვე აღინიშნა, არის თანაფარდობა, რომელიც ყალიბდება ორი ვალუტის გაცვლის მომენტში, ამასთან, მსყიდველუნარიანობის პარიტეტის თეორიის (PPPT) თანახმად, სავალუტო კურსი დამოკიდებულია შესაბამისი ქვეყნების ინფლაციის ფარდობით განაკვეთებზე. მსყიდველუნარიანობის პარიტეტის თეორია ეფუძნება **„ერთი ფასის კანონს“**, რაც გულისხმობს, რომ ნონასწორობის შემთხვევაში, იდენტური საქონელი ერთი და იგივე უნდა ღირდეს, მიუხედავად იმ ვალუტისა, რომელშიც იგი იყიდება.

პროდუქცია \$3,000 ღირს ამერიკის შეერთებულ შტატებში. დავუშვათ, რომ გირვანქა სტერლინგი და აშშ დოლარი ნონასწორობაში არიან, მსყიდველუნარიანობის პარიტეტის თეორიით, \$1.50/£ მიმდინარე სპოტ კურსით, ე.ი. ფასი გირვანქა სტერლინგში x მიმდინარე \$1.50 სპოტ კურსზე = ფასს აშშ დოლარში.

**სპოტ კურსი არის კურსი, რომლითაც შეიძლება
ვალუტის გადაცვლა დღეს**

	აშშ ბაზარი	დიდი ბრიტანეთის ბაზარი
პროდუქციის ახლანდელი ღირებულება	\$3,000 \$1.50	£2,000
შეფასებული ინფლაცია	5%	3%
ღირებულება ერთი წლის შემდეგ	\$3,150	£2,060

„ერთი ფასის კანონის“ ძალით, პროდუქცია ყოველთვის ერთი და იგივე უნდა ღირდეს. ამიტომ ერთი წლის შემდეგ: \$3,150 ტოლი უნდა იყოს £2,060-ის და, ამგვარად, მოსალოდნე-

ლი სამომავლო სპოტ კურსი შეიძლება გამოითვალოს:

$$\$3,150/2,060 = \$1.5291$$

ნესი: მსყიდველუნარიანობის პარიტეტის თეორიით, იმ ქვეყნის ვალუტა, რომელშიც უფრო მაღალი ინფლაციაა, გაუფასურდება.

სამომავლო სპოტ კურსების შესაფასებლად იყენებენ შემდეგ ფორმულას:

$$S_1 = S_0 \times \frac{(1+h_c)}{(1+h_b)}$$

სადაც:

S_0 = მიმდინარე სპოტ კურსი

S_1 = მოსალოდნელი სპოტ კურსი

h_b = იმ ქვეყნის ინფლაციის მაჩვენებელი, რომლისთვისაც სპოტ კურსია დადგენილი (საბაზისო ვალუტა)

h_c = სხვა ქვეყნის ინფლაციის მაჩვენებელი (მეორე ქვეყანა).

სავალუტო კურსის უმთავრესი ფუნქციაა ერთ ვალუტაში გამოსახული ფასების სხვა ვალუტაში გადაანგარიშების საშუალებების უზრუნველყოფა, რაც გამოიყენება იმაში, რომ სავალუტო კურსი, გარკვეულწილად, დგინდება ამ ფასებს შორის ურთიერთდამოკიდებულებით. ეს მიიღება „ერთი ფასის კანონიდან“.

„ერთი ფასის კანონი“ ადგენს, რომ კონკურენცია თავისუფალ ბაზარზე (ვაჭრობის შემზღუდავი ბარიერების, აგრეთვე ტრანსპორტირებისა და საოპერაციო დანახარჯების გარეშე) უზრუნველყოფს, რომ ნებისმიერ მოცემულ პროდუქტს მხოლოდ ერთი ფასი ექნება. ფასებს შორის განსხვავება წარმოქმნისთანავე აღმოიფხვრება არბიტრაჟის გამო: მენარმეები იყიდნიან დაბალფასიან ბაზარზე და გადაყიდიან მაღალფასიან ბაზარზე. ეს აღმოფხვრის ფასთა შორის სხვაობას.

საერთაშორისო ოპერაციების მიმართ კანონი გულისხმობს, რომ სავალუტო კურსები ყოველთვის ისე დაკორექტირდება, რომ მხოლოდ ერთი ფასი იარსებებს იმ ქვეყნებს შორის, რომელთაც შედარებით თავისუფალი ვაჭრობა აქვთ.

ამგვარად, თუ საქონლის გარკვეული სიმრავლე აშშ-ში \$1,000 ლირს და იგივე სიმრავლე დიდ ბრიტანეთში £500 ლირს, თავისუფალი ვაჭრობა წარმოქმნის სავალუტო კურსს £1 \$2-ად.

საპროცენტო განაკვეთების პარიტეტის თეორიის (IRPT) მიხედვით, სპორტ და ფორვარდულ სავალუტო კურსებს შორის განსხვავება ტოლია თითოეულ ვალუტაში ხელმისაწვდომ საპროცენტო განაკვეთებს შორის დიფერენციალისა.

ფორვარდული კურსი არის ამჟამად შეთანხმებული სამომავლო სავალუტო კურსი, სამომავლო შეთანხმებული თარიღისათვის ვალუტის გარკვეული მოცულობის შესყიდვაზე ან გაყიდვაზე.

მაგალითი:

ინვესტორი დიდი ბრიტანეთიდან ახდენს ინვესტიციას აშშ-ის ერთწლიან

ობლიგაციაში 9.2% საპროცენტო განაკვეთით, რადგან ის კარგად

შეესაბამება ინვესტირების რისკს დიდი ბრიტანეთის ობლიგაციაში, რომელიც

სთავაზობს 7,12%-ს. მიმდინარე სავალუტო სპოტ კურსია \$1.5/£.

საპროცენტო განაკვეთების პარიტეტის თეორიის მიხედვით, ინვესტიციის ხანგრძლივობის ვადის ამოწურვისა და დოლარის გირვანქა სტერლინგებში კონვერტირების შედეგად, ინვესტორი იმავე მოგებას მიიღებს, რასაც მიიღებდა

დიდი ბრიტანეთის ობლიგაციებში ინვესტირების შემთხვევაში.

	დიდი ბრიტანეთის ბაზარი	აშშ ბაზარი
	სპოტ კურსი \$/£ 1.5	
დასაწყისი	£1 მლნ	\$1.5 მლნ
	x 1.0712	x 1.092
დასასრული	£1.0712 მლნ	\$1.638 მლნ

ერთი წლის შემდეგ, £1.0712 მილიონი ტოლი იქნება \$1.638 მილიონის. ამგვარად, რაც მოიგო ინვესტორმა დამატებითი სპაროცენტო განაკვეთის ხარჯზე, დაკარგა სავალუტო კურსის საპირისპირო ცვლილების შედეგად. ფორვარდული კურსები ისე მოძრაობს, რომ სხვადასხვა ვალუტებში დადგეს საპროცენტო განაკვეთის პარიტეტი.

$$\frac{\$1.638}{£1.0712} = \$1.5291$$

წესი: საპროცენტო განაკვეთების პარიტეტის თეორიის თანახმად, ქვეყანაში, რომელშიც საპროცენტო განაკვეთები შედარებით მაღალია ვალუტა უფასურდება. ვალუტის ფორვარდული კურსი, მაგალითად 1 წლის შემდეგ, გამოითვლება ფორმულით:

$$F_0 = S_0 \times \frac{(1+i_c)}{(1+i_b)}$$

სადაც:

F_0 = ფორვარდული კურსი

i_b = საპროცენტო განაკვეთი საბაზისო ვალუტისთვის

i_c — მეორე ქვეყნის საპროცენტო განაკვეთი

საპროცენტო განაკვეთების პარიტეტის თეორია პრაქტიკაშიც ამართლებს. რადგან არ არსებობს სესხებზე/დებოზიტებზე საპროცენტო განაკვეთები ერთ ვალუტაში, უფრო მომგებიანი, ვიდრე მეორე ვალუტაშია.

სავალუტო რისკის მართვა

რისკის მართვის პროცესი განიხილება, როგორც ზარალის დათვლის და მისი კომპენსაციის მეთოდების განსაზღვრის პროცედურა. შესაბამისად, თუ კომპანიისათვის სავალუტო რისკი მნიშვნელოვანია, მის აღმოსაფხვრელად ან შესამცირებლად ზომები უნდა მიიღოს. სავალუტო რისკის აღმოსაფხვრელად ან შესამცირებლად ზომების მიღებას ეწოდება:

➤ რისკის ჰეჯირება, ან

- რისკის საფრთხის ჰეჯირება.

სავალუტო რისკის მართვის პრაქტიკული მეთოდები:

- საქმიანობა ადგილობრივ ვალუტაში;
- არაფრის გაკეთება;
- დაჩქარება;
- შენელება;
- დაბალანსება;
- საბანკო ანგარიშები უცხოურ ვალუტაში.

საქმიანობა ადგილობრივ ვალუტაში გულისხმობს, რომ ყველა მომხმარებელი ანგარიშსწორებას ანუ გადახადებს ახდენს ადგილობრივ ვალუტაში, ხოლო კომპანია ყველა იმპორტზე ანგარიშსწორებას მოახდენს ადგილობრივ ვალუტაში.

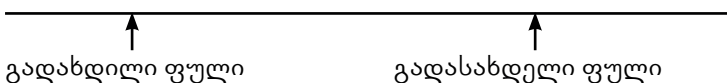
ამ მეთოდისთვის დამახასიათებელია, რომ:

- რისკები გადაეცემა მეორე მხარეს;
- შეიძლება კომერციულად არ იყოს მისაღები.

არაფრის გაკეთება: გრძელვადიან პერსპექტივაში კომპანია „რალაცას მოიგებს, რალაცას წააგებს“. ეს მეთოდი:

- ვარგისია მცირე მოცულობის შემთხვევითი ოპერაციებისათვის;
- ახდენს საოპერაციო დანახარჯების ეკონომიას.

დაჩქარება

შემოსავლები – თუ ექსპორტიორი ელის, რომ მისაღები ვალუტა გაუფასურდება შემდეგ რამდენიმე თვეში, იგი შეიძლება შეეცადოს გადასახდელი თანხის დაუყოვნებლივ მიღებას. ამის მიღწევა შესაძლებელია დაუყოვნებლივ გადახდის შემთხვევაში ფასდათმობის შეთავაზებით.

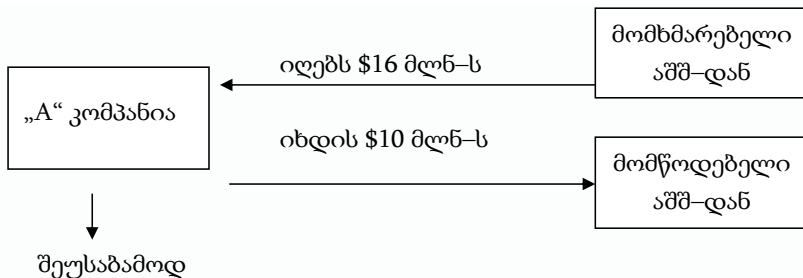
შენელება

გადახდები – იმპორტიორი თუ ელის, რომ გადასახდელი ვალუტა გაუფასურდება, იგი შეიძლება შეეცადოს თანხის გადახდის გადავადებას. ამის მიღწევა შესაძლებელია შეთანხმებით ან საკრედიტო ვადების გაზრდით. მაგრამ, თუ იმპორტიორი ელის, რომ გადასახდელი ვალუტა გამყარდება, უნდა მოახდინოს ანგარიშსწორების დაჩქარება ან, თუ ექსპორტიორი ელის, რომ მისაღები ვალუტა გამყარდება, იგი შეიძლება შეეცადოს, რომ გადავადოს თანხის მიღება, გრძელვადიანი საკრედიტო პირობების შეთავაზებით (შენელება).

შესაბამისობაში მოყვანას (დაბალანსებას) კომპანიამ შეიძლება მიმართოს თუ ფულადი შემოსავლები და გადახდები ერთდროულად აქვს ერთსა და იმავე უცხოურ ვალუტაში, კერძოდ, შეუძლია მარტივად შეუსაბამოს ისინი ერთმანეთს. გარიგებები სავალუტო ბირჟაზე დაიდება მხოლოდ მთლიანი ოპერაციებიდან შეუსაბამოდ დარჩენილ ნაწილზე.

დავუშვათ, რომ „A“ კომპანიას მომდევნო სამ თვეში აქვს შემდეგი ფულადი შემოსავლები და გადახდები.

დარჩენილი ნაწილი \$6 მლნ.

საბანკო ანგარიშები უცხოურ ვალუტაში ფირმისთვის აუცილებელია მაშინ, როცა ფირმას რეგულარულად, ერთსა და იმავე ვალუტაში აქვს ფულადი შემოსავლები და გადახდები. შესაბამისად, მან შეიძლება არჩიოს უცხოურ ვალუტაში საბანკო ანგარიშების გამოყენება. ეს მოქმედებს, როგორც შესაბამისობაში მოყვანის მუდმივი პროცესი. სავალუტო რისკის საფრთხე შემოისაზღვრება მხოლოდ ანგარიშზე არსებული წმინდა ნაშთით.

დასკვნა

ამრიგად, სავალუტო რისკი წარმოადგენს დანაკარგების შესაძლო საფრთხეს, რაც დაკავშირებულია ერთი უცხოური ვალუტის კურსის ცვლილებით მეორესთან მიმართებაში, რაც წარმოიქმნება საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის და უცხოურ ვალუტაში ოპერაციების განხორციელებისას. მიზანშეწონილია საწარმომ ჩამოაყალიბოს სავალუტო რისკის მართვის სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს რისკის იდენტიფიცირების, მისი გამომწვევი მიზეზების დადგენის, რისკის გაზომვის, კონტროლირებისა და მისი გავლენის შესაძლო მინიმუმამდე დაყვანას.

ლიტერატურა

1. ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტი 7 „ფინანსური ინსტრუმენტები: განმარტებითი შენიშვნები“ 2014 წ.
2. ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტი 9 „ფინანსური ინსტრუმენტები“ 2014 წ.
3. Jamses C. Van Horne – Fundamentals of Financial Management. 2004.
4. Rejda, George E. Principles of Risk Management and Insurance. 12/e. 2013.
5. Роберт С. Хиггине. - Финансовый анализ: инструменты для принятия бизнес решений, 8-е издание, М. 2008
6. Савицкая Г.В., - Экономический анализ, М, 2014

REFERENCES

1. International Financial Reporting Standard 7 “Financial Instruments: Disclosures”, 2014
2. International Financial Reporting Standard 9 “Financial Instruments”, 2014
3. Jamses C. Van Horne – Fundamentals of Financial Management. 2004
4. Rejda, George E. Principles of Risk Management and Insurance. 12/e. 2013.
5. Robert S. Higgin, Financial Analysis: Instruments for Making Business Decisions, 8th edition, M. 2008
6. Savitskaia G.V,- Economic Analysis, M, 2014

THE THEORETICAL ASPECTS OF CURRENCY RISK ANALYSIS

Merab Jikia

Associated Professor at Iv. Javakhishvili Tbilisi State University

Nana Sreseli

Associated Professor at Iv. Javakhishvili Tbilisi State University

RESUME

The currency risk arises to enterprises having the foreign-economic operations through the overseas sub-divisions, or by themselves abroad. The exchange rate is set on currency market as a result of dual forces of demand and supply. The individual types of foreign currency have the ability of conversion. The foreign currency exchange rate is quoted by purchase and sales rates. Therefore, the exchange rate is the foreign currency market price, which constantly fluctuates due to the influence of many factors. Furthermore, the foreign currency purchase rate is lower, than the selling rate, which generates financial results from currency conversion operations. The number of risks are linked with using foreign currency. The characteristics of risks are - uncertainty (probability character) and losses occurring in case of threat. Thus, the identification of risks and their proper management is an important tool for functioning of the enterprise. If the currency risks are important for an enterprise, it should elaborate and implement the set of activities for avoiding and eliminating disclosed risks.

Key words: Foreign currency, currency risk, operational risk, economic risk, free fluctuating currency risk, fixed currency risk, hedging.